

Joachim Bar

"Edmund Bojanowski i jego dzieło",
Agnieszka S. Szelgiewicz,
Poznań-Warszawa-Lublin 1966 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 10/1-2, 396-397

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**SZELĘGIEWICZ AGNIESZKA S., EDMUND BOJANOWSKI
I JEGO DZIEŁO, POZNAŃ — WARSZAWA — LUBLIN 1966 KSIĘG.
ŚW. WOJCIECHA 8° ss. 8 nlb., 229, 3 nlb., ilustr. 2.**

Druga połowa XIX wieku jest okresem, w którym powstało najwięcej polskich żeńskich zgromadzeń zakonnych. Pierwsze z nich to zgromadzenie sióstr słuźebniczek N. Maryi P. Niepokalanie Poczętej, zapoczątkowane w Wielkopolsce w 1850 r. Zgromadzenie to podzieliło się później na cztery niezależne od siebie rodziny zakonne, mianowicie słuźebniczek pleszewskich, starowiejskich, dębickich i śląskich.

Autorka ujęła rozprawę w dwu częściach, w pierwszej zajęła się ideą Edmunda Bojanowskiego oraz genezą i rozwojem zgromadzenia sióstr słuźebniczek w Księstwie Poznańskim do 1861 r., w drugiej części przedstawiła genezę małopolskiej grupy słuźebniczek (czyli słuźebniczek starowiejskich) oraz realizowanie przez nią idei Edmunda Bojanowskiego do 1914 r.

Część pierwsza jest podstawowa i wspólna dla późniejszych czterech zgromadzeń słuźebniczek. Część druga stanowi monografię gałęzi słuźebniczek starowiejskich od jej wyodrębnienia się aż do wybuchu pierwszej wojny światowej.

Dołączony aneks zawiera chronologiczny wykaz placówek słuźebniczek starowiejskich powstałych w latach 1861—1914. Dokładny indeks osób i miejscowości ułatwia korzystanie z rozprawy.

Autorka sumiennie wykorzystwała przede wszystkim liczne materiały archiwalne oraz materiały prasowe. Nie pominęła także opracowań, które mogły rzucić światło na działalność E. Bojanowskiego i zgromadzenia słuźebniczek. Chociaż nie zajmowała się biografią E. Bojanowskiego, musiała jednak zaznajomić się z całym dostępnym materiałem odnoszącym się do życia i działalności E. Bojanowskiego, zwłaszcza uwzględniła jego „Dziennik”, aby wnikać w ideę Bojanowskiego i wyświetlić początki zgromadzenia słuźebniczek.

Należy zaznaczyć, że Autorka nie poszła utartymi szlakami, ale starała się spojrzeć na nowo na działalność E. Bojanowskiego, na genezę zgromadzenia i genezę słuźebniczek starowiejskich. W oparciu o źródła archiwalne dokładnie wyzyskane i krytycznie odczytane, skorygowała wiele błędnych informacji podawanych dotychczas, np. odnośnie autorstwa pierwszych konstytucji, powodu przeniesienia nowicjatu z Łañcuta do Starejwsi, przyczyny podziału zgromadzenia itp.

Historyk polskiego partykularnego prawa kanonicznego chciałaby w dziele s. Szelęgiewicz znaleźć opracowane sprawy, które pomogłyby do poznania rozwoju stanów doskonałości w Polsce, jak obszerniejsze

wiadomości o konstytucjach i ich późniejszych zmianach, o organizacji zgromadzenia, obowiązkach zakonnych itp. Ale Autorka zwróciła raczej uwagę na ideę E. Bojanowskiego i na zewnętrzną działalność zgromadzenia a tylko lekko naszkicowała jego obraz jako tworu prawnego w Kościele. Cenne jednak i dla historyka prawa jest dokładne przedstawienie genezy zgromadzenia i jego cech charakterystycznych oraz początkowych trudności z uznaniem nowatorskiej inicjatywy Bojanowskiego. Stąd w badaniach nad rozwojem życia zakonnego w Polsce znaczną pomocą będzie praca s. Szelegiewicz.

Dzieło E. Bojanowskiego będzie poznane w całej pełni, gdy zostaną naukowo opracowane dzieje pozostałych zgromadzeń służebniczek.

O. Joachim Bar